

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt fredag den 9. maj 2025

Sag 81/2024

Advokat Arvid Andersen kærer Vestre Landsrets kendelse i sagen:

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Arvid Andersen)

I tidligere instanser er afsagt afgørelser af Retten i Aarhus den 5. juli 2024 (6-3345/2023) og af Vestre Landsrets 9. afdeling den 5. august 2024 (S-1381-24).

I påkendelsen har deltaget tre dommere: Jens Peter Christensen, Oliver Talevski og Kristian Korfits Nielsen.

Påstand

Advokat Arvid Andersen har nedlagt påstand om, at landsrettens kendelse ophæves, og at sagen hjemvises til realitetsbehandling ved landsretten.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse.

Sagsfremstilling

Advokat Arvid Andersen blev beskikket som forsvarer for sigtede T den 8. maj 2023 i en større straffesag om markedsmanipulation vedrørende handel med elektricitet. Efterforskningen blev indledt, efter at NSK den 3. februar 2023 modtog en anmeldelse fra For-
syningstilsynet om, at tilsynet havde modtaget flere underretninger om adfærd, der kunne karakteriseres som markedsmanipulation. Der er oplyst, at efterforskningen af sagen først forventes afsluttet i første halvår 2025.

Den 27. juli 2023 tillagde byretten advokat Arvid Andersen et acontosalær på 140.268,34 kr. for arbejdet med sagen i perioden fra den 8. maj 2023 og til den 9. juni 2023.

Bl.a. ved brev af 13. juni 2024 anmodede advokat Arvid Andersen om at blive tilkendt et acontosalær på 511.000 kr. ekskl. moms for sit arbejde med sagen i perioden fra den 21. juni 2023 til den 22. december 2023.

Den 5. juli 2024 afviste byretten at tilkende acontosalær med følgende begrundelse:

”Retten finder ikke, at der på nuværende tidspunkt er grundlag for at udbetale acontosalær.

Retten henviser til, at der den 27. juli 2023 er udbetalt salær i forbindelse med, at der til-lige blev udbetalt salær til de øvrige forsvarer.”

Advokat Arvid Andersen kærede samme dag kendelsen til landsretten.

Den 5. august 2024 afsagde landsretten kendelse om afvisning af kæren med følgende be-grundelse:

”Ved lov nr. 661 af 11. juni 2024 blev retsplejelovens § 968, stk. 4, indsat, således at en beslutning om salær efter § 334, stk. 4, § 334 a, stk. 2, og § 741, stk. 3, der er fastsat til højst 50.000 kr. ikke kan kæres. Loven trådte i kraft den 15. juni 2024, og da afgørelsen i denne sag er truffet efter lovens ikrafttræden, finder lov nr. 661 af 11. juni 2024 an-vendelse på kære af afgørelsen.

Byretten har ikke ved sin afgørelse fastsat et salær, der overstiger 50.000 kr. Kære kan derfor kun ske med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, jf. retsplejelovens § 968, stk. 4, 2. pkt. Da en sådan tilladelse ikke foreligger, afviser landsretten kæremålet.”

Retsgrundlag

I retsplejelovens § 968, stk. 1 og stk. 3-4, er fastsat følgende:

”Stk. 1. Kendelser og andre beslutninger afsagt af byretten, som ikke, eller ikke for ti-den, kan ankes i medfør af §§ 901-905, kan kæres til landsretten af enhver, over for hvem kendelsen eller beslutningen indeholder en afgørelse, medmindre andet er bestemt i loven.

...

Stk. 3. Bestemmelser i domme om salær til forsvarere kan indbringes særskilt for landsretten ved kære, jf. dog stk. 4. I øvrigt kan domme kun kæres i de tilfælde, der er nævnt i § 1013.

Stk. 4. Beslutning om salær efter § 334, stk. 4, § 334 a, stk. 2, og § 741, stk. 3, der er fastsat til højst 50.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor. § 968 a, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

...”

Retsplejelovens § 968, stk. 3 og 4, blev indsat ved lov nr. 661 af 11. juni 2024. Forud herfor var der ikke nogen begrænsning af adgangen til kære af byretsafgørelser om salær til beskikkede forsvarer.

Af de almindelige bemærkninger til det lovforslag, som førte til 2024-lovændringen, fremgår, at formålet med lovændringen bl.a. var at nedbringe de lange ventetider ved domstolene ved bl.a. at forenkle retsplejen (Folketingstidende 2023-24, tillæg A, lovforslag nr. L 115, s. 10). Af bemærkningerne til den foreslåede § 968, stk. 4, i lovforslaget fremgår bl.a. (lovforslaget s. 104):

”Det foreslås i det nye § 968, *stk. 4*, at beslutning om salær efter § 334, stk. 4, § 334 a, stk. 2, og § 741, stk. 3, der er fastsat til højst 50.000 kr., ikke kan kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor. § 968 a, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

Forslagene indebærer for det første, at reglerne om kære af bestemmelser i byretsdomme om salær til forsvarere placeres i den almindelige bestemmelse om kære af byrettens afgørelser i § 968.

Det følger således af det foreslåede § 968, stk. 3, 1. pkt., at bestemmelser i domme om salær til forsvarere kan indbringes særskilt for landsret ved kære. Bestemmelsen har kun betydning, når byretten fastsætter salæret til den beskikkede forsvarer i dommen, hvilket er praksis ved visse byretter, mens andre byretter fastsætter salæret ved særskilt beslutning. Når salæret er fastsat ved særskilt beslutning, kan beslutningen kæres i medfør af § 968, stk. 1, der ikke foreslås ændret.

Det foreslåede § 968, stk. 3, 2. pkt., viderefører med hensyn til øvrige spørgsmål det gældende § 968, stk. 3, uden ændringer.

Forslagene indebærer for det andet, at der indføres en kærebegrænsning vedrørende byrettens afgørelser om salær til beskikkede forsvarere, således at kære kun kan ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse, når salæret er fastsat til højst 50.000 kr. Dette gælder både for afgørelser om salær, der indgår i dommen, og særskilte beslutninger om salær. Den foreslåede kærebegrænsning angår afgørelser om størrelsen af forsvarerens salær, men ikke f.eks. afgørelser om fordelingen af sagens omkostninger mellem domfældte og statskassen. Den foreslåede beløbsgrænse angår det samlede salær, forsvareren er tilkendt, iberegnet moms.

Forslagene indebærer for det tredje, at beløbsgrænsen for, hvornår kære af beslutning om salær til beskikkede advokater i straffesager og til advokater, der yder vejledning til forurettede efter § 741 a, stk. 4, kræver tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, forhøjes fra 20.000 kr. til 50.000 kr. Samtidig placeres denne kærebegrænsning vedrørende beslutning om salær til beskikkede advokater i straffesager og til advokater, der yder vejledning til forurettede efter § 741 a, stk. 4, i § 968, der vedrører kære i straffesager.

Det bemærkes, at § 389, stk. 3, fortsat vil finde anvendelse på salær til beskikkede advokater i civile sager, jf. lovforslagets § 1, nr. 42, og bemærkningerne hertil.

De foreslåede § 968, stk. 4, 1. og 2. pkt., er udformet på samme måde som § 389, stk. 3, og § 584 a, stk. 3, som affattet ved lovforslagets § 1, nr. 41 og 41, og skal forstås på samme måde.”

Lovændringen bygger på Rapport fra udvalget for forberedelse af ny flerårsaftale for domstolene af 26. juni 2023 (Rørdam-udvalgets rapport). I rapportens side 66-67 er anført bl.a.:

”Udvalget bemærker, at byrettens beslutninger i sager, der behandles i strafferetsplejens former, i dag normalt kan kæres til landsretten uden Procesbevillingsnævnets tilladelse. Dette gælder også afgørelser om vederlag til en beskikket forsvarer.

Rettens afgørelser om vederlag til en beskikket advokat i en sag, der behandles i civilprocessens former, kan derimod kun kæres uden Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvis salæret er fastsat til mere end 20.000 kr. Hvis salæret er fastsat til højst 20.000 kr., kan afgørelsen kun kæres med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Hvervet som beskikket forsvarer og hvervet som beskikket advokat er beslægtede, og det er den samme kreds af beneficerede advokater, der beskikkes til begge hverv.

Vederlaget fastsættes i begge tilfælde på grundlag af takster, som landsretspræsidenterne har fastsat som udtryk for praksis på området. Vederlaget er ofte standardiseret, men i en række konkrete tilfælde beror fastsættelsen af vederlaget også på et skøn.

Udvalget finder, at det vil være velbegrundet at stille krav om tilladelse fra Procesbevillingsnævnet for at kære afgørelser om vederlag til beskikkede forsvarere i samme om-

fang, som det kræves ved kære af afgørelser om salær til beskikkede advokater i civile sager.

Udvalget foreslår på den baggrund, at der indføres krav om tilladelse fra Procesbevillingsnævnet for at kære byrettens afgørelser om vederlag til beskikkede forsvarere, hvis vederlaget er fastsat til højst det beløb (i dag 20.000 kr.), som fastsættes som appelgrænse i civile sager om salær til beskikkede advokater. Der kan dog være anledning til at genoverveje beløbsgrænsen for kære af afgørelser om salær til beskikkede forsvarere, hvis den generelle beløbsgrænse forhøjes væsentligt.

Såfremt den nuværende beløbsgrænse for civile sager om salær til beskikkede advokater hæves fra 20.000 kr. til 30.000 kr., 40.000 kr., 50.000 kr., 100.000 kr. eller 150.000 kr., forventes en nettoreduktion på henholdsvis ca. 6-45 kæremål årligt. Afhængigt af fastlæggelsen af grænsen vurderes det at kunne frigøre mellem ca. 0,0-0,2 mio. kr. årligt fuldt indfaset, jf. tabel 20.

Det vil bero på en politisk afvejning, om der skal stilles krav om tilladelse fra Procesbevillingsnævnet for at kære byrettens afgørelser om vederlag til forsvarere uanset vederlagets størrelse.

Udvalget bemærker herved, at landsretten som altovervejende hovedregel behandler kæresager om salær til forsvarere på skriftligt grundlag, og at sagerne normalt ikke er ressourceintensive. Det kan samtidig ikke udelukkes, at beskikkede forsvarere, hvis indstilling om vederlag ikke er blevet fulgt af byretten, ret ofte vil søge Procesbevillingsnævnet om tilladelse, hvis der er tale om et betydeligt vederlag.

Der må således påregnes et øget ressourceforbrug hos Procesbevillingsnævnet, hvis der stilles krav om kæretilladelse uanset vederlagets størrelse.”

Retsplejelovens § 389, stk. 3, som gælder for civile kæresager, og som der er henvist til i forarbejderne til § 968, stk. 4, er sålydende:

”Stk. 3. Beslutning efter § 334, stk. 4, om salær, der er fastsat til højst 50.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.”

§ 389, stk. 3, blev indsat i retsplejeloven ved lov nr. 737 af 25. juni 2014. Beløbsgrænsen ved salærkærer blev ved lovændringen fastsat til 20.000 kr., hvilket beløb senere blev forhøjet til 50.000 kr. ved lov nr. 661 af 11. juni 2024. Af de almindelige bemærkninger til det lovforslag, som førte til 2014-ændringsloven (Folketingstidende 2013-14, tillæg A, L 178, side 32 og 35) fremgår bl.a.:

”2.2.2.1.2. Udvalgets overvejelser

2.2.2.1.2.1. Udvalget om bedre og mere effektiv behandling af civile sager ved domstolene peger indledningsvis på, at formålet med appelgrænsen på 10.000 kr. var at aflaste landsretterne for småsager.

Udvalget finder, at også visse sager vedrørende økonomiske krav på mere end 10.000 kr. i dag kan betragtes som mindre sager.

...

2.2.2.1.2.2. Udvalget er af den opfattelse, at en appelgrænse fortsat bør omfatte både anke og kære vedrørende sagsomkostninger samt udlæg. Af hensyn til ensartethed og enkelhed bør beløbsgrænsen endvidere som i dag for alle typer af afgørelser være samme beløb.

Udvalget har videre overvejet, om beløbsgrænsen også bør omfatte salærafgørelser i fri processager efter retsplejelovens § 334, stk. 4.

Udvalget finder, at det forekommer mindre rimeligt, at en borger ikke kan få prøvet en afgørelse om betaling af sagsomkostninger, hvis disse er under et vist beløb, hvorimod advokater ved afgørelser om fastsættelse af deres salær ikke er underlagt samme begrænsning. Udvalget foreslår derfor, at appelgrænsen fremover også skal omfatte salærafgørelser i fri processager. Udvalget er opmærksom på, at de fleste afgørelser om salær i praksis vedrører mindre beløb, og at den praktiske hovedregel derfor vil være, at der kræves tilladelse for at kære disse afgørelser, men udvalget finder uanset dette, at også disse afgørelser bør være omfattet af appelgrænsen.

2.2.2.2.2. *Justitsministeriets overvejelser*

Justitsministeriet er enig i udvalgets overvejelser og forslag og lovforslaget er udformet i overensstemmelse med udvalgets lovudkast.”

Anbringender

Advokat Arvid Andersen har anført navnlig, at efter retsplejelovens § 968, stk. 1 og stk. 3, 1. pkt., er byrettens afgørelser i straffesager undergivet fri kæreadgang. Dette udgangspunkt brydes kun, hvor andet er udtrykkeligt bestemt i loven. Det er ikke udtrykkeligt bestemt i retsplejelovens § 968, stk. 4, at rettens beslutning om ikke at tilkende et acontosalær alene kan kæres med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet. Retsplejelovens § 968, stk. 4, omfatter hverken efter sin ordlyd, forarbejder eller formål denne situation.

Efter bestemmelsens ordlyd og forarbejderne angår karebegrænsningen alene den situation, hvor der fastsættes et bestemt beløb, der er lavere end 50.000 kr. I forarbejderne fremgår det udtrykkeligt, at karebegrænsning alene angår en afgørelse om størrelsen af forsvarerens salær. I denne sag har byretten bestemt, at der ikke på nuværende tidspunkt er grundlag for at

udbetale acontosalær. Denne situation kan ikke sidestilles med, at der er fastsat et salær – heller ikke et salær på 0 kr.

Der kan endvidere sluttet analogt til reglerne i retsplejelovens § 389, stk. 2, om kærebegrænsning i civile sager, hvor der træffes afgørelse om ophævelse af sagsomkostningerne. Efter tidligere praksis var en afgørelse om ophævelse af sagsomkostningerne ikke omfattet af kærebegrænsningsreglen i retsplejelovens § 389, stk. 2. Denne praksis var baseret på en indskrænkende fortolkning af bestemmelsen. Ved lov nr. 737 af 25. juni 2014 blev § 389, stk. 2, ændret, sådan at det udtrykkeligt fremgår, at en afgørelse om ophævelse af sagsomkostningerne kun kan kæres uden tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000 kr. (i dag 50.000 kr.). Den tidligere frie kæreadgang kunne således kun begrænses ved udtrykkelig lovændring. Det fremgår endvidere udtrykkeligt af lovbemærkningerne, at det er størrelsen på partens påstand om sagsomkostninger, der er afgørende i relation til beløbsgrænsen.

Det samme må gælde i nærværende sag. Den tidligere frie kæreadgang af afgørelser om acontosalær til beskikkede forsvarer kan kun begrænses ved en udtrykkelig lovændring. I relation til beløbsgrænsen er der fremsat anmodning om tilkendelse af acontosalær, som overstiger beløbsgrænsen i retsplejelovens § 968, stk. 4, på 50.000 kr. Også af den grund bør der være fri kæreadgang.

Efter fast praksis tilkendes der som udgangspunkt alene acontosalær i større og langvarige straffesager. Der er derfor ikke risiko for, at domstolene vil blive unødigt belastet af kæresager om acontosalær til beskikkede forsvarer.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at en naturlig sproglig forståelse af retsplejelovens § 968, stk. 4, fører til, at kæreadgang til landsretten forudsætter, at der er fastsat et salær, og at salæret overstiger beløbsgrænsen på 50.000 kr.

Denne fortolkning har endvidere støtte i bestemmelsens forarbejder, hvoraf fremgår, at § 968, stk. 4, vedrører rettens afgørelser om størrelsen af forsvarerens salær, men ikke f.eks. afgørelser om fordelingen af sagsomkostninger mellem domfældte og statskassen. En afgørelse om

”størrelsen af forsvarerens salær” må også omfatte afgørelser om slet ikke at tillægge acontosalær, hvilket reelt vil sige en afgørelse om 0 kr. i salær for nu.

Formålet med § 968, stk. 4, er at begrænse kæreadgangen for at frigive ressourcer hos domstolene, så antallet af sager og sagsbehandlingstiden kan nedbringes. De procesøkonomiske betragtninger, der ligger til grund for bestemmelsen, taler således imod, at der er adgang til at kære byrettens afgørelse om ikke at tilkende acontosalær uden tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagen angår, om Procesbevillingsnævnets tilladelse skulle have været indhentet til kære af byrettens beslutning af 5. juli 2024 om ikke at tilkende acontosalær til advokat Arvid Andersen. Advokat Arvid Andersen havde som beskikket forsvarer for en sigtet i en sag om markedsmanipulation vedrørende handel med elektricitet anmodet om et acontosalær på 511.000 kr. ekskl. moms. Landsretten afviste advokat Arvid Andersens kære af byrettens beslutning med henvisning til retsplejelovens § 968, stk. 4.

Efter retsplejelovens § 968, stk. 4, kan en beslutning om salær efter bl.a. retsplejelovens § 741, stk. 3, der er fastsat til højst 50.000 kr., ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Forarbejderne til § 968, stk. 4, tager sigte på tilkendelse af endeligt salær i straffesager, og forarbejderne omtaler ikke spørgsmålet, om en byrets beslutning om ikke at tilkende acontosalær frit kan kæres, eller om det kræver tilladelse fra Procesbevillingsnævnet at indbringe en sådan afgørelse for landsretten. Af forarbejderne til § 968, stk. 4, fremgår, at bestemmelsen er udformet på samme måde som § 389, stk. 3, og at § 968, stk. 4, skal forstås på samme måde som denne bestemmelse. Heller ikke i forarbejderne til § 389, stk. 3, er der imidlertid nogen omtale af, om det kræver tilladelse fra Procesbevillingsnævnet at kære en byrets beslutning om ikke at tilkende acontosalær.

Henset hertil og i lyset af ordlyden af § 968, stk. 4, finder Højesteret, at § 968, stk. 4, må forstås sådan, at det ikke kræver tilladelse fra Procesbevillingsnævnet at kære byrettens beslutning om ikke at tilkende acontosalær til en beskikket forsvarer.

Højesteret ophæver herefter landsrettens kendelse om afvisning af kæren og hjemviser sagen til realitetsbehandling ved landsretten.

Thi bestemmes:

Landsrettens kendelse om afvisning af kæren ophæves, og sagen hjemvises til realitetsbehandling ved landsretten.